

14. "Subcontracting." Wikipedia, ru.wikipedia.org/wiki/%D1%F3%E1%EA%EE%ED%F2%F0%E0%EA%F2%E8%ED%E3. Accessed 12 Apr. 2018.
15. Tereshchenko, O.O. *Managing the financial rehabilitation of enterprises: training*, 2006.
16. Kovalev, A.I. *Management of Enterprise Restructuring: Monograph*, AVRIO, 2006.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – д.е.н., проф., зав.кафедри фінансів ДВЗНЗ «Прикарпатський національний університет ім.В.Стефаника;

Доброва Н.В. - к.е.н., доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом, зам. декана факультета економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.

УДК 338.439

ББК 65.262

Матковський П.Є.

**НАПРЯМИ, ФОРМИ ТА СФЕРИ ПРОЯВУ МОДЕРНІЗАЦІЇ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: +380501358218,
e-mail: petromatkovskyy@gmail.com

Анотація. Концепція статті зорієнтована на обґрунтування складових системи модернізації агроформувань.

Значна увага приділена напрямам, формам, сферам прояву та реалізації сільськогосподарських підприємств. Серед форм модернізації визначено: соціальну, технологічну, інституціональну, кадрову тощо.

В ході дослідження використано методи порівняння, аналізу, діалектики. Оскільки модернізація виступає одним із небагатьох методів досягнення здорової конкурентної боротьби на арені сучасного глобального ринку, визначено, що ініціатором та організатором модернізації економіки країни та її аграрного сектору зокрема в умовах економічної кризи повинна стати держава.

Ключові слова: модернізація, сільськогосподарські підприємства, інституціоналізм, інновації, інвестування, інфраструктура, державна підтримка, оновлення.

Matkovskiy P.Ye.

**DIRECTIONS, FORMS AND SECTORS OF MODERNIZATION OF
AGRICULTURAL ENTERPRISES**

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Audit,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76010, Ukraine,
tel.: +380990662326,
e-mail: petromatkovskyy@gmail.com

Abstract. The concept of the article is oriented on the substantiation of the components of the modernization system of agroformations.

Considerable attention is paid to the directions, forms, spheres of manifestation and implementation of agricultural enterprises. Among the forms of modernization are defined: social, technological, institutional, personnel, etc.

In the course of the study, methods of comparison, analysis, dialectics were used. It is determined that the state should become the initiator and organizer of the modernization of the country's economy and its agrarian sector, in particular, in the context of the economic crisis, because modernization is one of the few methods of achieving a healthy competitive struggle in the arena of a modern global market.

Key words: modernization, agricultural enterprises, institutionalism, innovation, investment, infrastructure, state support, updating.

Вступ. В даний час категорія «модернізація» досить широко використовується в наукових дослідженнях, політичних дискусіях, публіцистиці, освіті і традиційно трактується як оновлення, реформування, розвиток, позитивні зміни в соціально-економічному та суспільно-політичному просторі країни. Змістовними характеристиками сучасної економічної модернізації є «економіка знань», «економіка різноманітності», «глобалізація економіки».

В рамках західних теорій економічного розвитку (Developments economics) модернізація характеризується як обумовленість осучаснення підприємства, що розвиваються з переходом до демократичних форм правління. Політична модернізація країни на основі демократичних цінностей розглядалася як необхідна умова інтеграції країни в міжнародне співтовариство індустріальних демократій. В даний час політична модернізація характеризується як формування, розвиток і поширення політичних інститутів, які найбільшою мірою здатні поліпшити позиціонування держави в міжнародних економічних і політичних відносинах. Політична і економічна модернізація знаходяться в певній відповідності один з одним, але їх співвідношення дуже індивідуальне, відображаючи конкретні особливості країни. Як правило, між політичною та економічною модернізацією існує часовий лаг, іноді досить значний. В цілому процеси модернізацій охоплюють всі сфери суспільного життя, оскільки диктуються конкуренцією, до якої залучено, всіх агентів суспільства що виконують соціально значущі функції.

Проблемою модернізації аграрного сектора економіки цікавилися такі науковці як: А.А. Гриценко, Т. Л. Желюк, С.М. Коваль, А. А. Полутренко, Н.О., Романенко, І. Б. Яців та ін. Обабіч досліджених напрямів модернізації української економіки маловивченою та водночас актуальною залишається перспектива модернізації сільськогосподарських підприємств.

Постановка завдання. Серед багатьох завдань, котрі сьогодні назріли перед модернізаційною парадигмою української економіки, імперативом постає осучаснення аграрного сектору. Оскільки превентивна роль в ньому за обсягами виробництва й динамікою розвитку належить юридичним особам, ставимо за мету окреслити форми, напрями та концепції осучаснення сільськогосподарських підприємств.

Результати. Емпіричний аналіз модернізації передбачає виокремлення її підвалин (передумов), котрі, як ознаки оновлення, забезпечують зміну соціально-економічних процесів. Ще до революції Гідності (2008-листопад 2013 рр.) в, сільськогосподарських підприємствах застановилися сутнісні ознаки переходу від трансформації до модернізації, об'єднані в наступні групи:

1) інституційні, – утвердження інституційних засад господарювання, права власності на землю та майно на ринкових умовах; становлення товарних ринків,

банківського, іпотечного та лізингового кредитування, страхування, консалтингу, внутрішнього та зовнішнього незалежного аудиту;

2) макроекономічні – стабільне зростання відсоткового вираження рентабельності господарювання, зниження податкового тягара, збільшення притоку зовнішніх та внутрішніх інвестицій;

3) фінансові – акумулювання капіталів у формі основних та оборотних фінансових ресурсів; приплив іноземних інвестицій; накопичення відповідних заощаджень в резервних фондах.

4) соціальні – покращення людського розвитку; становлення ринкової дисципліни та підприємницької етики, поетапне збільшення чисельності кваліфікованого персоналу.

Визначальними чинниками модернізації економіки України і аграрного сектору економіки періоду 2003-2013 рр. були не лише висока кон'юнктура світових ринків заліза, що дало можливість державі нагромадити значний фінансовий капітал, зростання цін на зерно, спровокованих агфляцією, а також поворот держави до невирішених раніше проблем зміцнення аграрного сектору, відкладення вступу України до СОТ до 16 травня 2008 року, найважливішою ознакою якого виступила потреба покращення конкурентоспроможності всіх суб'єктів економіки. Зрештою, модернізація зачіпає всі прояви людського життя, позаяк породжена конкуренцією, котра включає суб'єктів виробничих відносин та відносин власності.

Міжнародна практика свідчить, що модернізація сільськогосподарських підприємств формується при взаємодії потенціалу держави, приватного бізнесу та суспільства з одночасною інтеграцією зовнішніх інвестицій та інновацій. Інвестиційно-інноваційна складова у цій взаємодії трансформується у адаптивну модернізацію а також інші її форми: інституціональну, технологічну, соціальну (рис. 1).

Зазвичай в агроформуваннях креативний та адаптивний типи модернізації взаємодіють в різному співвідношенні, віддзеркалюючи частку економічного та науково-технічного розвитку підприємства.

При цьому безперервний характер економічного розвитку в умовах модернізації, аналізованої в контексті історико-економічної динаміки, трансформується в циклічний ("ритм Кузнеця") [1, с. 68].

Доведені Н. Кондратьєвим, Г. Меншем, Й. Шумпетером "довгі хвилі" в економіці, уклади, які приходять на зміну одні одним, показують розвиток науково-технологічного прогресу й водночас формування і становлення на цій базі новітніх виробництв і послуг. Зрештою, елементи нових технологічних укладів спочатку з'являються як полюса нововведень в просторі "старої економіки", а згодом шляхом технологічної дифузії розширюють ареал "нової економіки".

Рис. 1. Модернізація сільськогосподарських підприємств: ресурси та форми
Джерело: Розробка автора

Fig. 1. Modernization of agricultural enterprises: resources and forms

Проблема модернізації сільськогосподарських підприємств безумовно корелює із модернізацією економіки країни. Вона визначена в офіційних документах, в яких наголошується, що навіть незначна зміна в економічному розвитку потребує принципової відмінності у господарському житті країни і докладення значно більших зусиль держави, бізнесу й громадян. Це передбачає радикальне зростання ефективності української економіки, трансформацію сільськогосподарських підприємств з експортерів сировини з високим рівнем доданої вартості, в агроформування з глибинною переробкою сільськогосподарської сировини, а в подальшому – у імпортерів сировини і матеріалів з подальшою їх переробкою і збільшенням доданої вартості та потенційним експортом. Досягнення цієї мети забезпечується ефективним функціонуванням таких базових інститутів: забезпечення гарантій прав власності,

формування рівних і справедливих умов конкуренції, зняття адміністративних бар'єрів на шляху ведення бізнесу, руху праці та капіталу, відповідальної бюджетної та грошової політика [2, с. 7].

Отже, серед пріоритетних умов забезпечення економічного поступу сільськогосподарських підприємств вважається їх модернізація, з першочерговим визначальним акцентом на осучаснення інституційної та галузевої структури. Нинішня модернізація повинна проявити себе не як індустріалізація, котра ознаменувалася в ХІХ-ХХ ст.), а радше як трансформація індустріальних структур, котрі за своїм призначенням не відповідають сучасним запитам суспільства. Сьогоднішні вектори модернізації агроформувань визначаються засадами технологічних домінантів суспільного виробництва. При плануванні розвитку вітчизняної економіки, необхідність повернення на шлях повномасштабної модернізації у післявоєнний (а водночас фінансово надскладний) період повинна стати стратегічним завданням для реорганізації аграрного сектору економіки.

Структурна модернізація підприємства передбачає радикальні структурні зрушення через взаємодію основних її елементів. Механізм структурної модернізації економіки, як будь-який економічний механізм [3, с. 22], включає її суб'єктів (господарючі суб'єкти – від домогосподарства до держави), об'єкти і їх взаємодію, і є механізмом вирішення протиріччя між застарілою структурою виробництва, розподілу, обміну та споживання і структурою суспільних інтересів і потреб, які продукують нові системні якості. Об'єктами структурної модернізації, поряд з інтересами і потребами названих суб'єктів господарювання, є економічні пропорції, якісні та кількісні характеристики і показники (наприклад, рівень життя, динаміка ВВП, рівень забезпеченості житлом і т.п.) на макро-, мезо-, мікро- і нанорівнях. Суб'єктами структурної модернізації виступають господарючі суб'єкти, починаючи від окремого агроформування і, закінчуючи державою.

Внутрішнім змістом даного механізму є система виробничих відносин, що забезпечує відповідність зрушень в структурі виробництва (розподілу, обміну та споживання) зі зрушеннями в структурі інтересів і потреб основних суб'єктів.

Головною метою структурних перетворень є створення конкурентоспроможної високотехнологічної продукції на основі впровадження сучасних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій. Структурна модернізація агроформувань здійснюється, перш за все, за рахунок пріоритетного впровадження ресурсозберігаючих технологій, розвитку адаптивного виробництва, що знижує навантаження на навколишнє середовище, виробництва екологічно чистої продукції, що виготовляється на основі власних сировинних ресурсів. Саме на це націлена розроблена доктрина продовольчої безпеки України. Модернізація юридичних осіб сільського господарства передбачає також забезпечення всебічного розвитку сфери послуг, покликаної формувати такі важливі фактори економічного зростання як виробнича інфраструктура, наукові знання, інформаційні технології, пов'язані з обслуговуванням галузей економіки (послуги транспорту, зв'язку і т.д.).

Модернізація підприємств у вирішальній мірі визначається структурною перебудовою її господарства, яка передбачає радикальне оновлення сфери матеріального виробництва, тобто технологічна модернізація. Ефективним інструментом оновлення матеріальної бази є структурна політика, в рамках якої керівниками визначаються пріоритетні напрями розвитку і адекватні засоби їх досягнення. Відсутність активної структурної політики сприяє консервації експортно-сировинної однобокості виробництва, подальшої соціально-економічної монополізації, посиленню "точковості" просторової еволюції підприємств. Протиставлена цим дезінтеграційним процесам ефективна політика антимонопольного комітету виступає

необхідною складовою загальної стратегії розвитку, неодмінним доповненням курсу на здійснення позитивних зрушень [4].

Модернізація сільськогосподарських підприємств передбачає як технологічне оновлення чинного виробничого потенціалу, так і прискорений розвиток високотехнологічних виробництв. Її послідовна реалізація покликана перетворити технологічні і організаційні нововведення в головний фактор кількісної та якісної динаміки сільського господарства. Технологічна модернізація агроформувань як докорінне оновлення на сучасній основі його матеріально-речових і організаційно-економічних структур передбачає якісне перетворення технічного базису виробництва шляхом впровадження високих технологій.

Технологічна модернізація сільськогосподарського виробництва забезпечується послідовною реалізацією двоетапного процесу масового впровадження інтенсивних і високих технологій [5, с. 7]:

– 1-й етап (2-3 роки) є періодом прискореної підготовки до інтенсифікації галузі. Основним завданням цього підготовчого етапу виступає прискорення наукових досліджень і здійснення дослідно-конструкторських робіт зі створення принципово нової техніки, передбаченої загальнодержавною системою технологій і машин і переліком пріоритетної техніки;

– 2-й етап (4-5 років) - початок виробництва пріоритетних видів техніки для сільського господарства, здійснюваного паралельно з виробництвом техніки попереднього покоління. У зв'язку з більш високою вартістю, технологічною надійністю і продуктивністю нові машини спочатку будуть доступні агропідприємствам з високим рівнем прибутковості, а також підприємствам, в т.ч. машинно-технічним станціям (МТС), створюваним або підтримуваним вітчизняними та зарубіжними інвесторами.

Таким чином, найважливішим пріоритетом модернізації аграрного сектору економіки України в цілому і агропідприємств, зокрема, є динамічне освоєння національних і запозичених (імітаційних) технологічних інновацій, а також впровадження організаційних і управлінських інновацій.

Інноваційні ресурси модернізації формуються в системі суспільних інститутів, що забезпечують виробництво, поширення і використання знань і перетворення їх в інновації і включають: установи освіти, науково-дослідний сектор, систему науково-технічних комунікацій, в тому числі систему науково-технічної інформації, спеціальні структури для впровадження нових технологій (бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій, демонстраційні зони).

Внесок нових знань, втілюваних в технологіях, обладнанні і організації виробництва, в приріст ВВП розвинених країн, за оцінками, становить 70-85 %. Обсяг світового ринку наукомісткої продукції на початку нинішнього десятиліття оцінювався в 2,3 трлн. дол., з них приблизно 39 % припадає на США, 30 % - на Японію, 16 % – на Німеччину, на Росію – 0,5 %, на Україну – 0,1 %. За оцінками, до 2020 р обсяг світового ринку наукомісткої продукції зросте до 3,5 трлн. дол. У 2017 р в Україні інвестиції в інновації склали близько 1,6 % ВВП, тоді як в США цей показник наближається до 15 %. Реалізація вітчизняного науково-технічного потенціалу дозволить Україні претендувати на 2-3 % цього ринку, або на 7-10 млрд. дол. в рік [6].

До початку нового століття в агропідприємствах України наука, інноваційно-технологічна сфера були фактично виключені з числа стратегічних пріоритетів розвитку. Знадобилося близько 30 років для усвідомлення значущості формування національних інноваційних систем як найважливішого напрямку модернізації аграрного сектору економіки. Однак одним з обмежень, що обумовлює більш ймовірне здійснення модернізації переважно по адаптивному типу, є невідповідна вимогам

креативності якості сформованого персоналу агропідприємств як професійно-кваліфікаційного рівня кадрового складу, так і його фінансової грамотності, що не дозволяє опанувати модернізаційну парадигму. Дійсно, темпи і спрямованість економічного розвитку і його модернізаційний характер, залежні від макроекономічних параметрів, впливають в першу чергу на поведінку економічних агентів. Їх переваги, схильність (або несхильність) інвестувати в підвищення якості людського капіталу, в розвиток власного бізнесу визначають конкурентоспроможність економіки і динаміку ефективної діяльності [7; 8, с. 15].

В цьому проявляється значимість соціального аспекту модернізації, виділена член-кореспондентом НАН А.А. Гриценком, яка обґрунтовує необхідність зміни системи суспільних цінностей як глибинного змісту модернізації економічної системи, яка формує її соціальний контекст. На жаль, впродовж останніх 15 років динаміка основних показників сфери вищої освіти, що забезпечує формування якісного людського капіталу, показує стійку негативну динаміку.

Підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних сільгосптоваровиробників, створення умов сталого розвитку сільських територій можливе на основі забезпечення сільськогосподарських підприємств висококваліфікованими фахівцями – відповідальними, цілеспрямованими, амбітними, що задовольняють вимоги сучасних роботодавців. У формуванні інноваційного освітнього середовища системи підготовки нового покоління фахівців аграрного профілю першорядну роль відіграють ефективність і якість освіти, її технологічність, пов'язана з формуванням основних професійних компетенцій випускників-аграріїв, а також диверсифікація освіти, що передбачає вільне переміщення учнів з одного ступеня освіти на інший при одночасній адаптації навчального процесу до вимог розвитку аграрного сектору економіки, болонської системи, імперативів пріоритетних національних проєктів, Державної програми розвитку сільського господарства та регулювання ринків сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства на 2018-2022 рр., політиці держави з питань сталого розвитку сільських територій тощо. Вони охоплюють середньострокові і довгострокові цілі, пріоритети та основні напрями демографічної політики, модернізації охорони здоров'я та освіти, розвитку пенсійної сфери та соціальної допомоги, розвитку культури, формування ефективних ринків праці і житла. Отже, подальше вдосконалення якості людського капіталу є невідмінним завданням модернізації аграрного сектору економіки і підвищення ефективності агровиробництва.

Інституційна модернізація передбачає зміну правил поведінки економічних агентів, задекларованих у відповідних документах, стратегіях, концепціях, в яких визначаються цілі та завдання розвитку, інструменти їх досягнення. Підготовка таких документів – процес хоча і досить складний, але здійснюваний в короткостроковому періоді. Значно більше часу потрібно щоб сформувалися національні інституційні системи, почали діяти інституційні норми і регулюючі організації, змінилася структура економіки і підвищилася інноваційність як самої економіки, так і суспільства. Значимість інституційних змін (еволюції) в економіці обумовлена також тим фактом, що інституційна складова виконує роль системоутворюючого ядра в структурі механізму державного регулювання макроекономічного розвитку. Таким чином, наступним пріоритетом модернізації сільськогосподарських підприємств виступає адекватна запланованій модернізаційній стратегії динаміка інституціонального середовища, кожен з елементів якої впливає на економічну політику і, в свою чергу, модернізується в умовах зміни її стратегії. Це дозволяє виділити, поряд з технологічною та соціальною, інституційну форму модернізації (рисунок 1).

Як пріоритет модернізації сільськогосподарських підприємств виступає також екологічний імператив, який, набуваючи соціальної функції, є регулюючим початком відтворювального процесу, що забезпечує умови здійснення розширеного відтворення і сталого розвитку.

Одним із способів забезпечення конкурентоспроможності українського агробізнесу є активне позиціонування вітчизняних підприємств на світовому аграрному ринку як виробника екологічно чистих продуктів і розвиток екологічного агротуризму.

Таким чином, виділяються наступні основні пріоритети модернізації агроформувань: інноваційний, в т.ч. інноваційно-технологічний, кадровий, інституційний, екологічний. Виділені пріоритети відповідають логіці формування системи розвинених економічних відносин на сучасному етапі.

Оскільки всі економічні відносини проявляються, перш за все, через економічні інтереси, то вони детермінують мотивацію економічної активності суб'єктів господарювання для забезпечення об'єктивно необхідних умов їх життєдіяльності. Інтереси і потреби економічних суб'єктів внутрішньо пов'язані між собою, вони інтегруються в інтереси і потреби домогосподарств, сільськогосподарських підприємств, регіонів, соціальних груп, держави, формуючи цілісну систему суспільних інтересів. У зв'язку з цим, внутрішнім змістом модернізації сільськогосподарських підприємств є зміна системи інтересів і потреб їх супутників (держави, постачальників, покупців, інших агентів бізнесу), що відображається динамікою відповідних якісних і кількісних показників, і характеризує інституційні мега-, макро-, мезо-, мікро- і нанозміни.

Інституційне наноперетворення – це нижчий елемент в поведінці економічних суб'єктів, що характеризується трансформацією економічних інтересів і потреб індивідуума. Мікрозміни відбуваються на рівні підприємства і його підрозділів; мезозміни – на рівні більш складних господарських систем: регіонів, галузей. Інституційні макрозміни характеризують трансформації національних господарств і проявляються в зміні основних економічних пропорцій і показників функціонування економіки і тому є глобальними. Мегазміни впливають на світове господарство. Інституційні зміни в економічних системах більш низького рівня відносяться до локальних. Локальні економічні структури відчувають потужні імпульси глобальних макро- і мегазрушень, які залучаються ними в процес подальшої модернізації. У той же час безліч локальних змін в економічній структурі (наприклад, модернізація виробництва на окремому підприємстві) зливаються в глобальні зрушення, якісно перетворюючи всі сфери суспільно-економічного життя.

На сучасному етапі переходу від трансформації до модернізації економічний розвиток стримується, як вважають П.В. Крючкова і А.Є. Шаститко, “недовірою бізнесу до держави, його здатності встановлювати стабільні, прозорі та передбачувані правила поведінки на ринку” [7, с. 6]. Традиційно в рамках мейнстріму державне втручання розглядається як єдиний спосіб подолання “провалів ринку”. При цьому ефективність такого втручання залишається недостатньою, в тому числі і внаслідок наявності надлишкових функцій у держави, які відволікають уваги виконавчої влади від її пріоритетних завдань.

Іншими словами, інституційна модернізація передбачає, перш за все, модернізацію інституту держави через підвищення його ролі в економіці, що, на наш погляд, обумовлює високу ймовірність використання ресурсів держави там, де проблеми стійкості і розширення добровільної економічної співпраці не є найкращим шляхом вирішення.

У здійсненні стратегії модернізації агропідприємств роль держави має принципове значення, так як в силу обмеженості організаційних і особливо фінансових

ресурсів в умовах кризи знижуються можливості проведення модернізації, організацію яких повинна здійснити саме держава. Роль держави полягає в інституційно-правовому забезпеченні активності приватного бізнесу, націленому на збільшення вартості своїх активів, а також в оптимізації виробничої структури, спрямованої на зниження сировинної орієнтації за рахунок диверсифікації та збільшення частки прогресивних галузей – інноваційних або галузей, які виробляють продукцію з високою доданою вартістю як сучасних драйверів розвитку.

Участь держави в цьому процесі реалізується різними методами – від налаштування традиційних механізмів регулювання до впровадження щодо нових методів стимулювання розвитку ринкових інститутів, а також використання інструментарію державно-приватного партнерства, механізмів промислової, аграрної, інноваційно-структурної політики.

Рішення масштабного завдання модернізації сільськогосподарських підприємств вимагає мобілізації значних фінансових і матеріальних ресурсів. Для успіху модернізації важливо не тільки (і навіть не стільки) нарощування обсягів інвестицій, а й використання їх в пріоритетних напрямках, швидкий розвиток яких в посткризовий період дозволить в недалекому майбутньому зробити господарську діяльність агроформувань високотехнологічною та конкурентоздатною.

Висновки. Прагнення досягти компромісного діалогу в результаті діючого антагонізму інституційних засад та монопольної диктатури націлюють на пошук методів розвитку сільськогосподарських підприємств. Одним із них є модернізація їх внутрішнього та зовнішнього середовища. В процесі дослідження визначено, що до типів модернізації слід віднести: матеріально-речові, кадрові та організаційно правові. В той же час методичне підґрунтя для такого осучаснення повинно включати зміни в інституційній, технологічній та інвестиційній парадигмах, концептуально визначаючи їх трансформацію у напрямку забезпечення запитів суспільства. Суб'єктами такої модернізації є сільськогосподарські підприємства, бізнес (у формі контрагентів), суспільство та держава (в формі законодавчої, виконавчої і судової гілок влади).

1. Коваль С.М. Сучасний економічне зростання, результати досліджень та роздумів. Нобелівська лекція. Нобелівські лауреати з економіки: погляд з України. К.: Гуманістика, 2003. 345 с.
2. Ежєвський А. Модернізація економіки: чинники інструменти, проблеми. К.: Думка. 2006. 231 с.
3. Ізмалков С.А., Сонін К.Ю. Теорія економічних механізмів. *Економіка України*, 2008. № 1. С. 6-26.
4. Грінберг Р. Безальтернативний засіб модернізації. URL: // www.zlev.ua (дата звернення: 25.04.2018).
5. Романенко Н. О. Концепція технологічної модернізації сільськогосподарського виробництва України. *АПК: економіка, управління*, 2005. № 4. С. 3-14.
6. Полутренко А.А. Агенти модернізації. К.: Бестселер. ВЕУ, 2017. 344 с.
7. Гриценко А.А. Модернізація економіки та системи цінностей. *Економіка України*, 2003. № 4. С. 4-12.
8. Гриценко А.А. Модернізація і суспільство. *Економіка України*, 2007. № 5. С. 16-17.
9. Шаститко П.А. Застосування оцінок регулюючого впливу в контексті модернізації системи державного регулювання. К.: Бюро економічного аналізу, 2005. 226 с.

References

1. Koval, S. *Modern economic growth, results of research and reflection. Nobel lecture*, Humanities, 2003.
2. Yezhevskiy, A. *Modernization of the economy: factors of the instrument, problems*, Opinion, 2006.
3. Izmalkov, S.A., and K.Yu. Sonin. "Theory of Economic Mechanisms." *Economy of Ukraine*, no. 1, 2008, pp. 6-26.
4. Grinberg, R. "An alternative remedy for modernization." www.zlev.ua. Accessed 25 Apr. 2018.
5. Romanenko, N.O. "Concept of technological modernization of agricultural production of Ukraine." *AIC: Economics, Management*, no. 4, 2005, pp. 3-14.
6. Polutrenko, A.A. *Agents of Modernization*, Bestseller. VEU, 2017.
7. Gritsenko, A.A. "Modernization of economy and value system." *Economy of Ukraine*, no. 4, 2003, pp. 4-

12.

8. Gritsenko, A.A. "Modernization and Society." *Economy of Ukraine*, no. 5, 2007, pp. 16-17.
9. Shastitko, P.A. *Application of Regulatory Impact Assessments in the Context of Modernization of the State Regulatory System*, Bureau of Economic Analysis, 2005.

Рецензенти:

Баланюк І. Ф. – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту «ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Петришин Л. П. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного аграрного університету.

УДК 336.763

ББК 65.27:60.7

Михайлів Г.В., Гринів Л.В.

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»,
кафедра менеджменту і маркетингу,
вул. Шевченка, 82, м. Івано-Франківськ,
76052, Україна,
тел.: (0342) 596144,
e-mail: galamych@gmail.com, grunivl@ukr.net

Анотація. У даній статті розглянуто загальний порядок формування інноваційної політики на підприємстві. Було встановлено, що для здійснення ефективної інноваційної діяльності, необхідною є розробка інноваційної політики з дотриманням порядку її формування в контексті стратегії фінансово-економічної безпеки. Авторами було запропоновано наступні етапи формування інноваційної політики: встановлення актуальності формування інноваційної політики для підприємства; оцінка інноваційного потенціалу; формування стратегії інноваційного розвитку підприємства в орієнтирі фінансово-економічної безпеки; розроблення програми інноваційної діяльності; створення системи оцінки інноваційної програми.

Досліджено та узагальнено теоретичні підходи щодо трактування змісту поняття «фінансово-економічна безпека». Проведено аналіз існуючих точок зору щодо підходів формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах невизначеності та обґрунтовано необхідність системного підходу до формування системи стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Ключові слова: інноваційна політика, фінансово-економічна безпека підприємства, стратегічне управління, стратегія фінансово-економічної безпеки, фінансова безпека, економічна безпека, фінансова стійкість.

Mykhailiv H.V., Hryniv L.V.

INNOVATION POLICY IN THE CONTEXT OF THE STRATEGY OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of management and marketing,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76010, Ukraine,
tel.: (0342) 596144,
e-mail: galamych@gmail.com, grunivl@ukr.net